

Prawo podatkowe

~ postępowanie podatkowe

mgr Karol Magoń

Asystent w Katedrze Prawa UEK

Czym jest prawo podatkowe?

Prawo podatkowe – ogół przepisów regulujących zasady powstawania, ustalania oraz wygasania zobowiązań podatkowych oraz obowiązki **podatników, płatników i inkasentów** poszczególnych podatków. Prawo podatkowe stanowi także o obowiązujących procedurach, które winny być przestrzegane przez organy podatkowe oraz strony w trakcie postępowania podatkowego i wykonywania innych czynności zmierzających do ustalenia prawidłowej wysokości zobowiązania podatkowego i skutecznego poboru podatku.

Co to jest podatek?

Podatek – świadczenie pieniężne pobierane przez związek publicznoprawny (państwo, jednostka samorządu terytorialnego):

- ⊙ **nieodpłatne**
- ⊙ **przymusowe**
- ⊙ **powszechne**
- ⊙ **bezzwrotne**

Obowiązek a zobowiązanie podatkowe

Obowiązek podatkowy - wynikająca wyłącznie z ustaw podatkowych nieskonkretyzowana powinność przymusowego świadczenia pieniężnego w związku z zaistnieniem zdarzenia określonego w tych ustawach (art. 4 ordynacji podatkowej).

Zobowiązanie podatkowe - wynikające z obowiązku podatkowego zobowiązanie podatnika do zapłacenia na rzecz SP, województwa, powiatu albo gminy podatku w wysokości, w terminie oraz w miejscu określonych w przepisach prawa podatkowego (art. 5 ordynacji podatkowej).

Jak powstaje zobowiązanie podatkowe?

Art. 21 OP

§ 1. Zobowiązanie podatkowe **powstaje z dniem:**

- 1) **zaistnienia zdarzenia**, z którym ustawa podatkowa wiąże powstanie takiego zobowiązania;
- 2) **doręczenia decyzji** organu podatkowego, **ustalającej wysokość tego zobowiązania**.

§ 2. Jeżeli przepisy prawa podatkowego nakładają na podatnika obowiązek złożenia deklaracji, a zobowiązanie podatkowe powstaje w sposób określony w § 1 pkt 1, podatek wykazany w deklaracji jest podatkiem do zapłaty, z zastrzeżeniem § 3.

§ 3. Jeżeli w postępowaniu podatkowym organ podatkowy stwierdzi, że podatnik, mimo ciążącego na nim obowiązku, nie zapłacił w całości lub w części podatku, nie złożył deklaracji albo że wysokość zobowiązania podatkowego jest inna niż wykazana w deklaracji, organ podatkowy wydaje **decyzję**, w której **określa wysokość zobowiązania podatkowego**.

Postępowanie podatkowe - definicja

Jest to **odrębny rodzaj postępowania administracyjnego** prowadzonego przez **organy finansowe**, za pomocą którego dochodzi do **władczej, jednostronnej, publicznoprawnej konkretyzacji** stosunku prawnego z zakresu prawa podatkowego.

Postępowanie podatkowe - źródło

Jest uregulowane w **Ordynacji podatkowej**, przy czym część unormowań została przeniesiona z **kodeksu postępowania administracyjnego**.

Postępowanie: administracyjne/cywilne/karne
- Podobieństwa i różnice

Zasady postępowania podatkowego

Wartością nadrzędną w tym postępowaniu, mimo że **interes publiczny** ma tu szczególne znaczenie, jest **ochrona podatnika**.

Postępowanie ma być prowadzone **w sposób budzący zaufanie do organów podatkowych**, a te obowiązane są **udzielać niezbędnych informacji i wyjaśnień** o przepisach prawa podatkowego, pozostających w związku z przedmiotem danego postępowania. Poza tym winny one działać **szybko i wnikliwie**, posługując się możliwie **najprostszymi środkami** prowadzącymi do załatwienia sprawy, i podejmować **wszelkie niezbędne działania w celu wyjaśnienia stanu faktycznego**.

Zasady postępowania podatkowego

1. Zasada praworządności (legalizmu)
2. Zasada prawdy obiektywnej
3. Zasada pogłębiania zaufania obywateli
4. Zasada informowania stron
5. Zasada czynnego udziału stron
6. Zasada szybkości i prostoty postępowania
7. Zasada ugodowego załatwiania spraw
8. Zasada pisemności decyzji
9. Zasada dwuinstancyjności
10. Zasada trwałości decyzji

Zasady postępowania podatkowego

Zasada praworządności (legalizmu)

Art. 120. Organy podatkowe działają na podstawie przepisów prawa.

Art. 7 Konstytucji RP:

Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

Zasady postępowania podatkowego

Zasada pogłębiania zaufania do organów podatkowych

Art. 121 § 1 OP:

Postępowanie podatkowe powinno być prowadzone w sposób budzący zaufanie do organów podatkowych.

Zasady postępowania podatkowego

Zasada obowiązku organów podatkowych udzielania informacji i wyjaśnień o przepisach prawa podatkowego

Art. 121 § 2 OP:

Organy podatkowe w postępowaniu podatkowym obowiązane są udzielać niezbędnych informacji i wyjaśnień o przepisach prawa podatkowego pozostających w związku z przedmiotem tego postępowania.

Zasady postępowania podatkowego

Zasada prawdy obiektywnej

Art. 122 OP:

W toku postępowania organy podatkowe **podejmują wszelkie niezbędne działania w celu dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego** oraz załatwienia sprawy w postępowaniu podatkowym.

Art. 187 § 1 OP:

Organ podatkowy jest obowiązany **zebrać i w sposób wyczerpujący rozpatrzyć cały materiał dowodowy**.

Art. 188 OP:

Żądanie strony dotyczące przeprowadzenia dowodu należy uwzględnić, jeżeli przedmiotem dowodu są okoliczności mające znaczenie dla sprawy, chyba że okoliczności te stwierdzone są wystarczająco innym dowodem.

Art. 191 OP:

Organ podatkowy ocenia na podstawie **całego zebranego materiału dowodowego**, czy dana okoliczność została udowodniona.

Zasady postępowania podatkowego

Zasada czynnego udziału strony w postępowaniu podatkowym

Art. 123 § 1 OP: Organy podatkowe obowiązane są zapewnić stronom **czynny udział w każdym stadium postępowania**, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań.

Art. 200 § 1 OP: Przed wydaniem decyzji organ podatkowy wyznacza stronie siedmiodniowy termin do wypowiedzenia się w sprawie zebranego materiału dowodowego.

Art. 190 § 1 OP: Strona powinna być **zawiadomiona o miejscu i terminie przeprowadzenia dowodu** z zeznań świadków, opinii biegłych lub oględzin przynajmniej na 7 dni przed terminem.

Art. 192 OP: Okoliczność faktyczna może być uznana za udowodnioną, jeżeli strona miała **możliwość wypowiedzenia się** co do przeprowadzonych dowodów.

Zasady postępowania podatkowego

Zasada przekonywania

Art. 124 OP:

Organy podatkowe **powinny wyjaśniać** stronom zasadność przesłanek, którymi kierują się przy załatwianiu sprawy, aby w miarę możliwości doprowadzić do wykonania przez strony decyzji bez stosowania środków przymusu.

Zasady postępowania podatkowego

Zasada szybkości działania

Art. 125 OP:

§ 1. Organy podatkowe powinny działać w sprawie **wnikliwie i szybko**, posługując się **możliwie najprostszymi środkami** prowadzącymi do jej załatwienia.

§ 2. Sprawy, które nie wymagają zbierania dowodów, informacji lub wyjaśnień, powinny być załatwiane **niezwłocznie**.

Zasady postępowania podatkowego

Zasada szybkości działania

Art. 139 OP:

§ 1. Załatwienie sprawy **wymagającej przeprowadzenia postępowania dowodowego** powinno nastąpić **bez zbędnej zwłoki**, jednak nie później niż w ciągu **miesiąca**, a sprawy **szczególnie skomplikowanej** - nie później niż w ciągu **2 miesięcy** od dnia wszczęcia postępowania, chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

§ 2. **Niezwłocznie** powinny być załatwiane sprawy, które mogą być rozpatrzone na podstawie dowodów przedstawianych przez stronę łącznie z żądaniem wszczęcia postępowania lub na podstawie faktów powszechnie znanych i dowodów znanych z urzędu organowi prowadzącemu postępowanie.

§ 3. Załatwienie sprawy **w postępowaniu odwoławczym** powinno nastąpić nie później niż w ciągu **2 miesięcy** od dnia otrzymania odwołania przez organ odwoławczy, a sprawy, w której **przeprowadzono rozprawę** lub strona złożyła wnioski o przeprowadzenie rozprawy - nie później niż w ciągu **3 miesięcy**.

§ 4. Do terminów określonych w § 1-3 nie wlicza się terminów przewidzianych w przepisach prawa podatkowego dla dokonania określonych czynności, okresów zawieszenia postępowania oraz okresów opóźnień spowodowanych z winy strony albo z przyczyn niezależnych od organu.

Zasady postępowania podatkowego

Zasada szybkości działania cd.

Art. 140 OP:

§ 1. O każdym przypadku niezakończania sprawy we właściwym terminie organ podatkowy obowiązany jest **zawiadomić stronę**, podając **przyczyny niedotrzymania terminu i wskazując nowy termin zakończenia sprawy**.

§ 2. Ten sam obowiązek ciąży na organie podatkowym również w przypadku, gdy niedotrzymanie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od organu.

Art. 141 OP:

§ 1. Na niezakończanie sprawy we właściwym terminie lub terminie ustalonym na podstawie art. 140 stronie służy **ponaglenie** do:

- 1) **organu podatkowego wyższego stopnia**;
- 2) ministra właściwego do spraw finansów publicznych, jeżeli sprawa nie została zakończona przez dyrektora izby skarbowej lub dyrektora izby celnej.

§ 2. Organ podatkowy wymieniony w § 1, **uznając ponaglenie za uzasadnione, wyznacza dodatkowy termin zakończenia sprawy oraz zarządza wyjaśnienie przyczyn i ustalenie osób winnych niezakończania sprawy w terminie**, a w razie potrzeby **podejmuje środki zapobiegające** naruszaniu terminów zakończenia spraw w przyszłości. **Organ stwierdza jednocześnie, czy niezakończanie sprawy w terminie miało miejsce z rażącym naruszeniem prawa.**

Zasady postępowania podatkowego

Zasada szybkości działania cd.

Art. 140 OP:

§ 1. O każdym przypadku niezakończania sprawy we właściwym terminie organ podatkowy obowiązany jest **zawiadomić stronę**, podając **przyczyny niedotrzymania terminu i wskazując nowy termin zakończenia sprawy**.

§ 2. Ten sam obowiązek ciąży na organie podatkowym również w przypadku, gdy niedotrzymanie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od organu.

Art. 141 OP:

§ 1. Na niezakończanie sprawy we właściwym terminie lub terminie ustalonym na podstawie art. 140 stronie służy **ponaglenie** do:

- 1) **organu podatkowego wyższego stopnia**;
- 2) ministra właściwego do spraw finansów publicznych, jeżeli sprawa nie została zakończona przez dyrektora izby skarbowej lub dyrektora izby celnej.

§ 2. Organ podatkowy wymieniony w § 1, **uznając ponaglenie za uzasadnione, wyznacza dodatkowy termin zakończenia sprawy oraz zarządza wyjaśnienie przyczyn i ustalenie osób winnych niezakończania sprawy w terminie**, a w razie potrzeby **podjmuje środki zapobiegające** naruszaniu terminów zakończenia spraw w przyszłości. **Organ stwierdza jednocześnie, czy niezakończanie sprawy w terminie miało miejsce z rażącym naruszeniem prawa.**

Etapy postępowania podatkowego

Procedurę podatkową podzielić możemy na następujące **etapy**:

- ⦿ postępowanie **wyjaśniające**,
- ⦿ **ustalenie obowiązku podatkowego**,
- ⦿ wydanie **decyzji** dotyczącej zobowiązania podatkowego,
- ⦿ postępowanie **odwoławcze**.

Postępowanie wyjaśniające

Organ finansowy **ustala okoliczności** uzasadniające wymierzenie i następnie **ściągnięcie podatku**. Warunkiem powstania stosunku podatkowego jest zaistnienie przedmiotu opodatkowania oraz osoby zobowiązanej do uiszczenia podatku. Dane dotyczące przedmiotu opodatkowania i samej osoby podatnika dostarcza ona sama, osoby trzecie lub zbiera je organ finansowy.

Postępowanie tzw. wymiarowe

Jego celem jest **ustalenie wielkości zobowiązania podatkowego**. Z inicjatywy własnej organu finansowego lub na wniosek podatnika może być przeprowadzone postępowanie dowodowe, w którym dowodami mogą być dokumenty, zeznania świadków i samych podatników czy opinie biegłych.

Wydanie decyzji (art. 107 kpa)

Wydawana jest decyzja dotycząca **zobowiązania podatkowego**, czyli orzeczenie, **rozstrzygające sprawę co do istoty**.

Decyzję taką doręcza się stronie na piśmie.

Elementy składowe decyzji

Decyzja powinna zawierać:

- oznaczenie **organu**;
- **datę** wydania;
- oznaczenie **stron**;
- powołanie **podstawy prawnej**;
- treść **rozstrzygnięcia** (sentencję);
- **uzasadnienie** faktyczne i prawne;
- **pouczenie** o trybie odwoławczym.

Postępowanie odwoławcze

Ma na celu **umożliwienie podatnikowi, niezadowolonemu z wydanej przez organ finansowy decyzji, odwołania się do instancji wyższej.**

Odwołanie do **organu wyższego stopnia** wnosi się w ciągu **14 dni** od jej ogłoszenia lub doręczenia **za pośrednictwem** organu, który wydał przedmiotową decyzję.

Dziękuję za uwagę!